

Ekwo

O-zì-iphe

1 ¹Qwa-a bụ olu O-zì-iphe; mbu nwa Dévidi, bụ eze lẹ Jierúsalemu.
²O-zì-iphe sru-a: “Iphe-mmanụ yęe iphe-mmanụ bụ iphe-mmanụ! Iphemiphe tükoru bürü iphe-mmanụ!” ³?Bụ urwu gunu bę nemadzụ erita l'iphe, bukpoo akanya, oosegbu onwiya lę mkpula enyanwu-a?
⁴Qobujeru; ogbo ọwa -futa lọ nọo jasụ lọ bvụ. Ogbo ọzo afutakwa bya anoo jasụ lọ bvukwapho. Obenu lę mgboko-a anodujeephø g'o nọ. ⁵Enyanwu awaje chia nyiħu; gbaru kparakpara; gbaphu azu l'eka ooshije waa. ⁶Pherephere -zita l'o ziru laa ndohali; ziru laa isheli; ziphee mgburugburu mgburugburu; ziru laphu azu l'ibiya ophu o shi wata ezizi. ⁷Nggele l'ophu asokota asoba l'eniyimu. Ole eniyimu te ejidu ejiji. O bürü eka nggele shi asofutagbaa bę ọoso-phukwaphø azu. ⁸Iphemiphe tüko tufukotawa eħu; k'ophu ɔnu amaēdu g'oo-pfu iya. Enya ta aphunyadaa ụzo lọ sụ lę ya huma-ghewaru; ophu nchi anunyadaa iphe l'o sụ lę ya nụ-jiwaru. ⁹Iphe, shi dụ nụ bụ iphe, e-mechaa dụ nụ. O bürü iphe, e mehawaru bę ee-mephø azu; k'ophu bụ l'o to dudu iphe, bụ iphe ጀphúú lę mkpula enyanwu-a. ¹⁰?O duru iphe, dụ nụ, nemadzụ a-sụ g'e lenu; l'iphe Ọwa-a bükwa iphe ጀphúú? Iphe ono dujehaakwa umenta umenta. O dujehawa tème o rwua l'ogbo k'anyi. ¹¹Iphe, gbahawaru nụ bę a ta nyataeduru; tème ophu e-mechaa dụ nụ bę ogbo ophu e-mechaa tsota iya nụ ta anyatakwapho.

Mmamiphe bụ iphe-mmanụ

¹²Sụ-a; mbędua, bụ O-zì-iphe-a shi buru lę Jierúsalemu bürü eze ndu Izurelu. ¹³Mu woru ɔkpoma zia l'egude mmamiphe chọo mękpo nwụa iphemiphe, eemekpoo lę mkpula igwe-a. O buephø l'oo akanya aphụ bę Chileke meru g'ünwu-eliphe seje. ¹⁴Mu lewaru enya l'iphemiphe, eeme lę mkpula enyanwu-a bya ahụma l'o tüko bürü iphe-mmanụ; bya abürü achị pherephere ọso. ¹⁵Iphe, gberu nggo bę e tee mekotaekwa g'o pfuru nhamenha; ophu aagujedu iphe, adudu adudu ophu l'ogbu.

¹⁶Mu bya arịa l'ime obu mu sụ lę mmamiphe bę mu makpooru shii; mbu maghata iphe, bukpoo ndu vuahawa mu ụzo bürü eze lę Jierúsalemu.

Ọ to dükpodaa gę mmamiphe; yęe nkwamęnya jeru iya, mu atükoadaru mafushichaa. ¹⁷Mu bya eyemia ishi l'eme gę mmamiphe doo mu ęnya; bya emekwapho g'eme bęebeebee doo mu ęnya; waa eme eswe. Obenu l'iphe, mu nwütaru bụ l'iphemiphe onoya bụ achị pherephere ọso; ¹⁸kèle oke mmamiphe bę oke nggumaphu tso l'azụ; mbụ lę nemadzụ -nodu aka amaru iphe; iphe, a-nodu akpatsu iya aphụ aka shii.

Ęhu-ütso bụ iphe-mmanụ

2 ¹Mu bya arịa l'ime obu mu sụ: “Gę mu bya ahuesikwa ęhu-ütso ama gę mu maékwaru g'otso-be ütso.” E mechaas; mu hümakwapho l'ono bükwapho iphe-mmanụ. ²Achị ochi bę mu hümari l'ọo iphe-eswe; tème ?ọ duru urwu, amadụ e-rita l'ęhu-ütso tọo? ³Mu bya eyemia ishi l'angụ mée; gude iya djudha onwomu obu; gę mu eshi nno nmata eme eswe akpa. Ole mmamiphe mu meleru-a; mu maru iphe, mu eme; k'ophu mu e-shi l'ěka ono maru iphe, gbaru nemadzụ l'ememe lę nwujiku ole-mole, ephe a-no lę mkpula igwe-a.

⁴Mu bya eyemia ishi l'oke akanya. Mu bya akpüşiaru onwomu ụlo; bya agbashiariu onwomu opfu-vayinu. ⁵Mu bya agbashiä mgbabu; bya akpüşia ęka atuta iphoró ye iya; bya eshi ishi lanu yeshia oshi-omi, dù-gbaa l'üdu iya l'üdu iya l'ime iya. ⁶Mu bya atüşchia okpuru, ee-gudeje agba mini l'oshi, mu yeshiru eyeshi. ⁷Mu bya agbashiä ohu; unwoke mę ụnwanyi; tème a nodu anwüşikwaru mu pho ohu l'unuphu. Mu nwekwarupho eswi; nweru aturu; mę eghu; mbụ nweru iphe-edobe, kakota iphe, ndu vuahawaa mu uze bürü eze lę Jierúsalemu nwejeru shii. ⁸Mu bya akpaa-ru onwomu ęku mkpola-ochaa waa mkpola-ododo; mékpoo ęku, shi l'ěka ndu eze; waa ndu ọhozo. Mu bya ahọ ogbo ebvu; ụnwanyi mę unwoke; bya edophee onwomu ụnwanyi, bụ ndu emeje g'ehu tsọo unwoke ütso.

⁹Tobudu iya bụ; mu bya enweru iphe, kakota iphe, ndu vuahawaa mu uze bürü eze lę Jierúsalemu shi nweru. Mu ha shii egube ono; bya egudeękwapho mmamiphe mu gę mu gude iya. ¹⁰Ophu ọ dudu iphe, ęnya mu hümari; ọ gúa mu egu, mu ahaje; ophu ọ dükwapho iphe, emeje g'ehu tsọo obu mu ütso, mu hajeru ememe. Akanya, mu esekpọ esese bę emeje g'obu tsọ mu ütso. Ọ bürü iphe ono bụ urwu, mu ritaru iya. ¹¹Ole ọ bụ; teke mu byaru bya egbua igo l'iphemiphe ono, mu gude ęka mu mekota ono; mbükpoo iphe ono, mu sekötaru akanya iya ono; mu maru l'iphemiphe ono bükota iphe-mmanụ yęe achị pherephere ọso; l'ọ to dudu urwu, nemadzụ ritaru lę mkpula ęnyanwu-a.

¹²Tobudu iya bụ; mu bya eworu egomunggo mu zia l'arị kę mmamiphe; yęe obvu-ememe; yęe eme eswe. Mbụ-a; ?buba gụnu bę onye a-no-tsota eze e-mebaa, a-ka ọphu o mewaru? ¹³Mu bya ahụma lę mmamiphe ka eme eswe ree; egube ono, iphoró ka ochii ree ono. ¹⁴L'onye maru iphe gude ęnya aphụ uze; obenu l'onye-eswe anoduje erwu ije orwu l'ishi. Mu

humakwanu l'ephenebo ono a-tuko laa l'ite lanu. L'eo iphe, meru onye mmamiphe bukwapho iphe, e-me onye-eswe.

¹⁵ Mu bya aria l'ime obu mu su: "Iphe-a, meru onye-eswe-a l'e-me-chakwaa mee mbeduua. ?Buhunu gunu be mu ritaru l'abubu, mu bu onye maru iphe?" Mu byakwa aria l'ime ɔkpoma mu su: "Iphemiphe-a tukokwarupho buru iphe-mmanu." ¹⁶ Noo l'eo g'oo-du onye mmamiphe bukwapho g'oo-du onye-eswe. O to dudu g'aa-no-beru l'a nyatabuhu onye maru iphe; ophu o dukwapho g'aa-no-beru l'a nyatabuhukwapho onye-eswe. Mu bya ahumakwapho l'e -rwua l'atatiphu be aa-tuko g'ephe ha zohakota azoha. L'eo g'anwuhu e-gbu onye maru iphe bu g'oo-gbu onye-eswe. ¹⁷ Noo g'o gude ndzu du mu ash; kele iphemiphe, eeme le mkpula enyanwu-a bukota mu mkpatsu-aph. G'o ha tukoru bukotaru mu iphe-mmanu buru achi pherephere oso.

¹⁸ Iphemiphe, mu seru akanya iya l'eliphe-a bya adukota mu ash; eshi-nu mu e-mechaa haaru iya onye a-no-tsota mu nu; ¹⁹ l'ebbe ama onye ɔbu ?oo-buru onye maru iphe tø onye-eswe? Ole oo onye ono, a-no-tsota mu nu ono e-nweru iphemiphe ono, mu deru enya le mini see akanya iya l'eliphe-a ono. Iphemiphe ono tukokwarupho buru iphe-mmanu. ²⁰ Mu bya ataaha onwomu uto su: ?Bunaa gunu be mu gudekpo seahaa akanya esese ophu kpo le mkpula enyanwu-a? ²¹ Le nemadzü e-gude mmamiphe iya yee nkwanenya iya seebekpoo akanya; see erengete iya; l'o woru iphemiphe ono, o nweru ono haaru onye eriduru aph iya. Mu bya elee iphe ono enya huma l'ø bu iphe-mmanu; bya aburu ej-o-ememe. ²² Mbü-a; ?bu gunu be nemadzü eseta l'akanya; yee photophoto, ooku gude erigbu onwiya l'aph ozi, ooje le mkpula enyanwu-a? ²³ Kele anono, o no ndzu l'ophu be o nokota iya eje iphe-ehuka; ozi, ooje nodu abujeru aph duru iya; o -be l'enayashi; egomunggo ta anodudu iya l'eka lanu. Su-a; iphemiphe ono tukokwaru buru iphe-mmanu.

²⁴ Oo ya bu l'iphe, ka ree bu ge nemadzü rije g'o du iya; nguje g'o du iya; akanya, oose ej iya epho; kele ono be mu humaru l'o shi l'eka Chileke. ²⁵ Kele-a; Chileke ta adu; ?bu onye gege erije nri? Tø ?bu onye be ehu gege atsoje utsø? ²⁶ Kele Chileke emeje g'onye du iya l'obu buru onye maru iphe; kwaa enya; teme ehu atsoje iya utsø. Obenu l'onye iphe-eji be oolojeru iphu ye l'akpa eku kuberu onye du Chileke l'obu. Onoya bukwarupho iphe-mmanu bya aburu achi pherephere oso.

Iphemiphe nweru teke emeje iya

3 ¹Iphemiphe nwekwari teke
eemeje iya;
mbü l'iphemiphe,
eeme ememe nweru
teke eemeje iya le

- mkpula igwe-a.
- ² Teke aanwụ nemadzụ
anwụnwụ dụ;
teke aanwụhu anwụhu
dükwapho.
Teke eemebe iphe l'alị dụ;
teke aakpata iphe,
e meberu l'alị akpata
dükwapho.
- ³ Teke eeme g'a nwụhu
anwụhu dụ;
teke eeme g'a ka mma
l'iphe-ememe dükwapho.
Teke eetsukpọshi etsukpọshi
dụ;
teke aakpụ-li akpụ-li
dükwapho.
- ⁴ Teke aara erekwa dụ;
teke aachi ochi dükwapho.
Teke aagụ aphụ dụ;
teke eete ebvụ dükwapho.
- ⁵ Teke eetuphashi mkpuma
etuphashị dụ;
teke aatụtukobe mkpuma
atụtukobe dükwapho.
Teke aanma akpa dụ;
teke eesela onwonye
azụ dükwapho.
- ⁶ Teke aachọ iphe achocho dụ;
teke aamị ẹnya l'iphe
dükwapho.
Teke aakwakobé iphe
akwakobé dụ;
teke eetupha iphe etupha
dükwapho.
- ⁷ Teke aalajashị iphe alajashị
dụ;
teke aagbakwa iphe
agbakwa dükwapho.
Teke aanodu ngguingguji
dụ;
teke eeye ọnụ l'opfụ

dükwapho.

⁸ Teke eeye obu dụ;

teke aadụ ashị

dükwapho.

Teke aalwụ ṽogu dụ;

teke nchị-adụ-doo

dükwapho.

⁹?Bụ gunu bẹ onye akanya erita l'akanya, oose? ¹⁰Mu hümawaru ivu, Chileke boru ndiphe. ¹¹O deru ẹnya lẹ mini mee iphemiphe; ọ nođu l'ögè iya. Ọ bya emee amadụ g'ọ rije k'ojejoje. Ole amadụ ta adụdu ike maę-beru iphe, Chileke meru e -shi l'ishi jeye l'eka ọ bvụru. ¹²Ophu mu maru bụ l'ọ tọ dudu iphe, kabarụ amadụ ree; abụdu g'ehu tsoje iya ụtso; l'oome iphe, dụ ree teke ọ no ndzụ. ¹³G'onyemonye rije g'ọ dụ iya nguje g'ọ dụ iya; akanya, oose ejị iya epho. Ọ ono bụ iphe-oma, Chileke eme.

¹⁴Iphe, mu maru bụ l'iphemiphe, Chileke eme a-nọ ojejoje. Ọ tọ dụ-du iphe, ee-yekwa iya eyekwa; ọphu ọ dudu iphe, ee-wofu iya ewofu. Iphe, o gude mee ya nno bụ g'amadụ hümaje iya tsua yeba Chileke ebvu. ¹⁵L'iphemiphe, dụ nụ shikpoo dühawaa. Iphe, l'e-mechaa dụ nụ shikwapho dühawaa. Ọ bürü Chileke e-me g'a nyata iphe, a zoħarū azoha.

Ejo-ememe, jiru mgboko

¹⁶Mu byakwa ahụma iphe ozo lẹ mkpula ẹnyanwu-a: L'eka e gege anodu kpee ikpe, pfuru nhamunha bẹ a gbe nođu eme ejo-iphe; eka e gege anodu eme iphe, pfuru ọto bẹ a noķwapho eme ejo-iphe. ¹⁷Mu bya arịa l'ime obu mu sụ: "Chileke e-mechakwaa tuko ndu pfuberekoto mẹ ndu ejo-iphe kpee ikpe; kele iphemiphe nweru ògè; mbụ l'iphemiphe, eeme ememe nweru ògè teke eemeje iya." ¹⁸Mu byakwa arịa ozo sụ: "Chileke ahujekwa nemadzụ ama gude goshi phē l'ephe l'anụ-egbudu bụ iphe lanụ. ¹⁹Qo iphe, eme nemadzụ emekwapho anụ-egbudu; mbụ l'oo iphe, swiru anụ-egbudu swiru nemadzụ. Ọ g'onwu egbu ọphuu bụ g'oogbu ọphuu; ọ bürü g'ophuu atụ unme bụ g'ophuu atụ. Ọ tọ dudu iphe, nemadzụ nweru gude ka anụ-egbudu. Iphemiphe tukoru bürü iphe-mmanụ. ²⁰G'ephe ha tukoru ala eka lanụ. G'ephe ha tuko shi l'ejá; ọ bürü l'ejá bẹ ephe tukoru ala. ²¹?Bụ onye maru mẹ maa nemadzụ alajéephō l'eli eviya; k'anụ-egbudu nodu alajé l'alí?" ²²Mu hümā l'ọ tọ dudu iphe, kabarụ nemadzụ ree, abụdu g'akanya, oose tsọ iya ụtso; kele ọwa iya bụ okiphe iya. Kele-a; ?bụ onye sürü iya eduphu azụ g'ọ bya ahụma iphe, l'e-mechaa nwụa l'okotazụ iya?

4 ¹Mu byakwa elee ẹnya bya ahụma mkpawere, dügenaa lẹ mkpula ẹnyanwu-a. Mu bya ahụma ẹnya-mini ndu eeme mkpawere; l'ebé ephe enwe onye gberuma. Teme ndu ono, eme phē ewere ono nwekwapho iphe, bụ agbaru-ike phē; obenu ephebedua te nwedu onye asụ phē

gberuma. ²Mu sụ lẹ ndu ọnwu gbuwaru, bụ iya bù ndu ophu nwụhuwa-ru anwụhu; bẹ ẹhu kakwa ụtso eme lẹ ndu nökwdadu ndzụ nta-a. ³Ole onye ophu ẹhu-ụtso nkiya ka k'ümadzu labo ono shii bù onye ophu e teke anwükpodanu anwụnwu ophu; mbụ onye ophu teke ahümakpodanu ejoi-phe, eeme lẹ mkpula ẹnyanwu-a ahüma ophu.

⁴Noo ya; mu bya ahüma l'akanya, eesekpô esese; mè ophu e setawaru eseta bù ẹka o shikota bù l'ekoru nwibe onye okophoo. Onoya bükwapho iphe-mmanụ; bya abụru achị pherephere ọso. ⁵Onye eswe achijeru ẹka ye l'iphu ụtapfu bya eria onwiya la kẹ mmanụ. ⁶Ole o bù; o kakwa ree l'e nweru iphe, jiru mkpoji-ẹka lanụ; ẹhu dù onye ọbu guu; eme l'a chịru ẹka kwẹe l'akanya; eme g'ẹka labo ji, bù iphe, tükorusuru bürü achị pherephere ọso.

⁷Mu byakwa ahüma iphe-mmanụ ọzo, dù lẹ mkpula ẹnyanwu-a. ⁸O dù-ru nwoke, bù nkinyi, enwedu nwa nwoke; ophu o nwedu nwune nwoke. O nodu anoduje ese akanya mkpúrumkpuru. Ophu ẹku, o kpataru ejijedu iya ẹpho ejiji. Ophu o teke aji-swee onwiya sụ: “?Bunaa onye bẹ mu ese-ru akanya-a? ?Bunaa gụnu bẹ mu anashinnaa onwomu ẹhu-ụtso egube-a?” Iphe, dù nno bükwa iphe-mmanụ; bya abụru nsegbu akanya.

⁹Adụ ẹbo kakwa ree eme l'aswị nkinyi onye; kele ụmadzu labo a-ka-kwa onye lanụ eseta iphe. ¹⁰Noo lẹ teke onye lanụ daru iko; onye ophuu akwo-lia ya. Obenu l'onye daru nụ; ophu o nwedu onye kwó-lia ya dükwa k'ayoru ọshi. ¹¹Ozoo bù l'ümadzu labo -zee l'oshi bẹ oyi ta atsudu phé. Obenu l'o -bürü onye lanụ; ?denu g'ee-shi g'oyi ba nodu atsụ iya? ¹²Onye lanụ bẹ eemekpejekwa. Obenu ?a dù ẹbo ẹbe aakpa onye? Teme ọkpu-kpu, a chịru ẹto ẹto swia bẹ agbabu iya ta adukwa nphe.

¹³Nwokoröbya, enwedu iphe bya amaru iphe kakwa ree eme l'onye eze, nweru iphe bya abụru onye-eswe; bürü opfu nkiya anụ nkiya; ¹⁴m'obeta nwokoröbya ono shi l'ọka-mkporo; ozoo l'unuphu ndu akpa nri futa bya abahụ l'okwa eze iya. ¹⁵Mu bya elee ẹnya hümä g'onyemonye, nọ ndzụ lẹ mkpula ẹnyanwu-a wufutaru je awụ-tsoru nwokoröbya ono; mbụ onye eeme g'e gude dochia ẹnya nwoke ono, nweru iphe ono. ¹⁶Ndu wụ-tsoru nwokoröbya ono bükwa agütä agütä. Obenu l'ogbo ophu e-mechaa bya nụ ta abyadụ ekwe l'o dürü iphe, nwokoröbya ono metakporo emeta ilile-kpoo. Ono bükwa iphe-mmanụ; bya abụru achị pherephere ọso.

Eri angụ bù iphe-mmanụ

5 ¹Makwarụ g'i gude eje ije mè i nodu abahụ l'eze-ulø Chileke. Li jeru angabé nchị l'iphe, eepfu kakwa ree eme l'i jeru egwe ejá onye-eswe; kele ndu eswe ta amajekwaru l'o iphe-eji bẹ ẹphe eme nno. ²G'ire ba atsunkakwa ngu nkó; ophu ọkpoma anodukwa etsu ngu gburugburu k'epfukebe opfu l'iphu Chileke; kele Chileke nökwa l'igwe; gubedua nodu l'eliphe-a; noo g'o gude opfu je alwa ngu alị l'ọnụ! ³Oo g'aarwoje nrwọ me

oriri paa eka-a bụ gę mkpokoro opfu apaję eka mę e pfunuka opfu igwe-rigwe. ⁴I -kwee ukwe emeru Chileke iphe; ba nökwa ọdu ememe iya; kele umere onye-eswe ta adjujekwa Chileke ree. ⁵Q kakwa ree mę i ribuduru angü eme iphe ililekpoo; eme l'i rifuru angü ememe iya; e mechaas ophu i međeduru iya g'i pfuru. ⁶G'o tō bükwa iphe, i pfutaru l'önü e-duba ngu l'eme iphe-eji. Ophu i sükwa onye eje ozi l'eze-ulø Chileke l'iphe ono, i rifuru angü iya ono bę i tị madụ teke i pfuru iya. Ọdumeka bę ii-gudekwa önü pfuta iphe, e-ghu Chileke eghu; l'o mebyishia eguru iphe, i shihawaa mee. ⁷Mbụ-a; arwo ikpoto nrwo; yee epfu ikpoto opfu tükokwaru bürü iphe-mmanu. Ọo ya bụ lę-a; tsujeephø Chileke ebvu.

Eku bụ iphe-mmanu

⁸O -duru eka i nö; i huma l'e me ndu ükpa ewere l'eka ono; k'ophu bụ l'e te kpejedu phę ikpe, pfuru oto; ophu e mejeduru nemadzụ iphe, rwuberu iya nü; g'o tō dükwa ngu biribiri; kele onye ha shii bę onye ozo, ka iya shii arajekwaru akpuru-eña; teme l'o dükwarupho ndu ozo, akaje ephenebo ono shii.

⁹Iphe, e meberu l'egu bę onyemonye atükoyekwa keta oke l'urwu, dù iya nü; teme onye eze nödu eritajekwapho urwu l'iphe, a kpataru l'egu.

¹⁰Onye yeru eña l'okpoga bę okpoga te ejijekwa ępho. Ophu urwu ejiedu onye yeru eña l'akpa eku ejiji. Ono bükwapho iphe-mmanu. ¹¹Eku -nödu abyä; ndu e-ri iya nü abyakwapho. ?Bükwanu gunu bę onye nwe iya nü erita iya; abudu g'o le iya l'eña? ¹²Onye ese akanya bę mgbenya atsojekwa ụtso; ?mę o riru nri shii; ?mę o riru nwanshịi. Obenu l'oke eku, onye nweru iphe kparu arwuje iya mgbenya.

¹³Q dürü akpamara, mu hümara lę mkpula ęnyanwu-a. L'eku bę onye nwe iya nü kparu dobe g'o gbürashị iya ehu. ¹⁴A nonyaa uburu bya ebuta nwoke ono; eku iya ono laa l'iswi; ophu ọ dudu eku iya ono ophu o doberu nwa iya; kele ọ bvüeberu. ¹⁵Q kwa g'o dù teke o shi l'ephø ne iya bụ g'oo-dù laa; mbụ l'o gba eka teke ọ byaru; ophu ọ dudu akanya ono, oose ono, dürü ophu oo-gude ala. ¹⁶Ono bükwapho akpamara. Mbụ l'oo g'o dù teke ọ byaru bụ g'oo-dù laa. ?Bụ urwu gunu bę o ritaru l'akanya, o seru doberu phęrephere; ¹⁷yee anono, ọ nökotaru l'ochii l'eliphe-a mgburugburu takota kpoonkpoonkpo; bya atsükota pfupfupfu; teme e mekötä iya iphe ehu-eghu?

¹⁸Qo ya bụ l'iphe, mbedula hümara l'o dù ree; bya aburu iphe, gbaru l'ememe bụ g'amadụ ria g'o dù iya; ngua g'o dù iya; tüsaru ehu l'akanaya, oose lę mkpula ęnyanwu-a lę nwujiku olemöle, oo-nö l'eliphe-a, bụ nwophu Chileke nñru iya; kele ọ ono bụ okiphe nkiya. ¹⁹Teme onyemonye, Chileke nñru eku; yee iphe-enweru; yee ike, oo-gude ria ya; mbụ onye dürü ike nata oke ophu o keru nü iya; g'onye ono gudekwa ehu-ụtso see akanya, oose; l'ono bükwa iphe-omá, shi Chileke l'eka. ²⁰Egube onye

ono ta adukwa teke oobvujeru shii ari kę nwujiku olehole, oo-no le mgboko-a; noo kele Chileke meru; ehu-utso ji iya obu; k'ophu bu l'uzo ari udu ɔriri ono ta aduduru iya.

6 ¹O nwekwarupho ejio-iphe ozo, mu humaru le mkpula enyanwu-a. Iphe ono bürü oke ivu, anyitsuta nemadzù l'erwa. ²Lé Chileke emeje nemadzù g'o nweru eku; yee iphe-edobe; teme g'o bürü onye aakwabé ûbvù; k'ophu bu l'o to dudu iphe, agü iya nü, ete erwujedu iya eka. Obenu l'e mechaarü ophu Chileke ekwedu g'o ria ya; o bùchiaru onye oholo riru iya. Iphe ono bürü iphe-mmanu; bya aburu akpamara.

³Nemadzù a-nwütachakpoo ückenwegirima nwü-rwua ükporo ise; bya akakpoo nka shingushingu; ole o to dükpodaa g'o kahabé nka; o -büru l'o to riduru eku ono, o seru akanya iya ono; ophu e liduru iya ıkpobe elili be mbédua sukwaru le nwa, nwühuru l'epho teme a nwüya ya ka iya mma. ⁴Légube nwa ono be iphe, o byaru ije iya bükwa kę mimanu; kele o tseru ishi l'abalı lashja; epha nwata ono no l'ime ochii phuhu. ⁵A makwarü-a l'o tokó huma-swee enyanwu; ophu o dudu iphe, o maru; ole o kaephø nwoke phø enweru ehu-guu; ⁶m'obetapkókwaru nwoke ono no ndzù noghata ünu apha ise; l'ebé o ri eku, o setarü. Noo kele o l'eka lanu be ęphe tukoru ala.

⁷Akanya, nemadzù esekpo esese bükwa onu be a tukoru iya eseru; ole onu teke asü-swee le ya ritawaru g'o du iya ree. ⁸?Bü gunu be onye maru iphe gude ka onye-eswe? ?Bü urwu gunu be onye ükpa ritaru l'amarü g'eeme umere, du ree l'iphu ndiphe? ⁹Iphe, nemadzù nwewaa enwenwe kakwa ree eme l'ophu agü iya g'o nweru iya; obenu l'o toko rwudu iya eka. Ono bükwaphe iphe-mmanu bya aburu achì pherephere oso.

¹⁰Iphemiphe, du adudu nwehawarü ępha; teme iphe, nemadzù bükpo be a mahawarü l'ono bu iphe, oo-bürü; ophu nemadzù ejejedu awata abarü onye ka iya ike mba. ¹¹Opfu -paa igwe; mkpokoro iya aka shii. Goshinu mu urwu, ęgube iphe ono abarü nemadzù. ¹²?Bü onye maru iphe, du nemadzù ree nta-a, o no ndzù-a; mbü le nwujiku olehole, o no mkpokoro ndzù l'eliphe-a, eme pherephere g'onyonyo-a? ?O dükpooru onye a-dü ike karü iya iphe, e-mechaa mee le mkpula enyanwu-a më o -nwühuchaa?

Mmamiphe

7 ¹Epha oma kakwa manu-mbeleke, eshi mkpo ree; teme mboku, nemadzù nwühuru ka ree eme le mboku, a nwüru iya anwünu.

²Eje l'unuphu, agalaba nwüru kakwa ree eme l'ejie eka aabö iphe. Noo kele anwühu bu iphe, no swiru onyemonye. Gé ndu ophu no ndzù nyatajékwa l'qo-dükwaphe phø nno.

³Aphü kakwa ree eme l'achi ochi; kele eeshije l'iphu, adu ejí mee g'obu tüsahu.

⁴Eka obu onye maru iphe anoduje bù l'unuphu, agalaba nwuru; obenu l'eka obu k'onye-eswe anoduje bù l'eka eeri gwogwoo.

⁵Angabé nchị lè mba, onye maru iphe abarù ngu kakwa ree eme l'angabe nchị l'ebvu, ndu eswe agu.

⁶Qo ge nkú-agbagba anoduje agba kpitikimu kpítikimu l'óku, e shiberu ite-a bù g'ochi, onye-eswe achị aduje. Ono bùkwapho iphe-mmanu.

⁷Onye maru iphe; o nòdu eme nemadzù ewere bùakwaa onye-eswe; o bùru egube ono bẹ eri ụphalazu emebyi obu nemadzù.

⁸Teke eemeghe iphe emeghe kakwa ree eme lè teke a watarù iya awata.

Onye nweru nshirima kakwa onye eku onwiya ree.

⁹Ta abùkwaru onye obu-óku; kèle oò onye-eswe edoje opfu l'ókpoma.

¹⁰Ba sùkwa: “?Bùnaa gunu meru g'o gude teke ndiche ka nta-a ree?” Kèle egube aji ono te erwubeduru onye maru iphe.

¹¹O kwa g'enweru iphe dù ree bù ge mmamiphe dùkwapho; kèle onye maru iphe bẹ iphe kwewaru lè mkpula ényanwu-a. ¹²Qo g'okpoga edomije onye nweru iya nü-a bù ge mmamiphe edomijekwapho onye maru iphe. Obenu l'eka amaru iphe gude kangoo bù l'onye nweru mmamiphe akaje nka shii.

¹³Leanarò énya l'ozì, Chileke eje. ?Bù onye sürü eme iphe, Chileke meru o gbee nggo g'o pfuru nhamunha? ¹⁴Mbòku -dùru ngu ree bù g'i tee eswa; teke mbòku dùkwanuru ngu ejì g'i nyatajé l'ó kwapho Chileke meru mbòku ọma bya emee njò mbòku. Qo ya bù l'ò tò dùdu onye maru iphe, a-nwuru iya nü l'iphu.

¹⁵Lè mkpòkoro ndzù-a, mu dzù-a bẹ mu hùmaakwaru iphe-a èphe-nebo. Mbù lè mu hùmaru onye pfuberekoto ẹka oola l'iphe, pfuru oto; bya ahùma onye ejo-iphe ẹka ooka nka eje emekwapho ejo-iphe, oome. ¹⁶Ta apfubenukakwa ẹka oto; ophu i manukakwaru iphe; ono bùkwa eyi onwongu iyi. ¹⁷Be menukakwa ejo-iphe; ophu i bùkwaru onye-eswe. Ono e-mekwa l'i nwuhu teke i tigi nwuhudu. ¹⁸Iphe, ka ree bù g'i gude ophuu gude ophuu; l'onye atsù Chileke ebvu ta adukwa iphe, o byiru ẹka te ekeduru nü.

¹⁹Mmamiphe emejekwa onye nweru iya nü g'o ka ụmadzu iri, bù ishi mkpukpu okpehu.

²⁰O tò dùkwa onye pfuberekoto l'eliphe-a l'ophu, a-sù l'o toko meswee iphe-eji.

²¹Ta angabé-dzujekwaru nchị l'iphe, ndiphe epfu; ọdumeka bẹ ijì-numa-kwa ẹka onye-ozi ngu akò ngu ọnù. ²²Teme i mawaru-a l'onwongu lè gùbedua kowaru ndu oze ọnù ugbo ole mole.

²³Iphemiphe ono bùkota mmamiphe bẹ mu gude hùa ya ama; mbù lè mu sürü ge mu bya abùkpoerupho onye maru iphe. Obenu lè mu jeru iya ememe; ophu mu asùdu iya. ²⁴Mu maru l'iphe ono, eeku mmamiphe nö

uzenza uezenza; bya adu omilomi shii; k'ophu bu l'o to dudu onye sru iya achø-vu. ²⁵Mu bya aghaa iphu l'iphe edo enya; bya egbushi ikpere meahaa ge mu maru: ?mu a-rwawu eka mmamiphe? mbu ge mu maru g'iphe mgboko eje ala; mu amakwaru^{pho} g'eme ejeo-ememe; waa eme beebeebee bu-be iphe-eswe.

²⁶Mu huma iphe, ka anwuhu atso ilu; mbu nwanyi, obu iya bu ónyà; bya aburu ugbu, e gude anmata ndiphe; g'o chi mkporo l'eka labo k'atuphu onye oo-buru yee ya. O buepho onye du Chileke l'obu be a-du ike nahu iya nu. Obenu l'onye iphe-eji be oo-zu gburumu pfurii. ²⁷O-zì-iphe-a sükwapho: "Unu lekpodapho;" "wakwa iphe, mu rwavuru baa." "Mu shi abujeru; mu -wota owa; mu eyekoberu iya ozo; ge mu shi nno maru g'iphemiphe gude anwükota. ²⁸O buru teke mu achø iya ophu mu ahumaduru iya ono; be mu humaru ndu du unu labo l'ukporo iri; o buru nwoke lanu kpoloko bu onye obu guru iphóró. Obenu l'o to dudu nwanyi lanu, mu humaru, obu guru iphóró l'ime phé. ²⁹O buru iphe, mu cho-vuru kpoloko bu le Chileke meru nemadzú g'o buru onye obu guru iphóró. Obenu le nemadzú wataru akpa ejio uzo."

8 ¹?Bü onye a-sü le ya maru iphe? ?Bü onye be iphemiphe doru enya? ²Lö kwa mmamiphe emeje g'iphu tusahu nemadzú; mbu l'oomeje g'iphu gbapfube-buhu nemadzú agbapfube.

Eme iphe, onye eze pfuru

²Mejekwa iphe, onye eze sru g'i mee. Iphe, mu gude pfua nno bu li riburu angu l'iphu Chileke l'ii-meje iya. ³Te eriekwa nkoli l'iphu onye eze; ophu i pfujekwaru l'ejio-iphe; kele o kwa iphe, du eze ree be oomeje. ⁴Sü-a; eshinu iphemiphe, onye eze pfuru buwaa eka o jeberu o gburu; ?bu onye be onu dukwanu k'asü iya: "?Bu gunu be iime nno?" ⁵Onyemo-nye, eme iphe, eze pfuru ta adukwa iphe byaru eme iya nu. O bukwanuru onye maru iphe a-maru teke oo-me iphe, o pfuru; maru g'oo-gude mee ya. ⁶A makwaru-a l'iphe-ehuka, nemadzú eje buwaa oke ivu, anyi ेrwa dapyabé iya. Obenu l'iphemiphe nwekwaru ògè; nweru g'eegudeje eme iya. ⁷Eshinu o dudu onye maru iphe, e-me l'iphu; ?bukwanu onye a-sü iya l'owa-a iphe, e-mechaa mee nu baa? ⁸O to dukwa onye sru esede pherephere; nokwapho g'o to dudu onye sru esede ndzú iya me mboku anwuhu iya rweeph. Oo g'o to dudu onye aagufuje g'o to jeshi ogu; me a -nodu alwu ogu-a; bu g'eme ejio-iphe ta abyadu aha ndu eme iya nu.

Ndu ejio-iphe waa ndu pfuberekoto

⁹Iphemiphe ono be mu humaru ge mu byaru bya eworu egomunggo mu zia l'iphemiphe, eemekpoo ememe le mkpula enyanwu-a. Mbü teke nduishi anoduje emekpa ndu no phé l'eka éhu. ¹⁰Mu bya ahuma eka eeli ndu ejio-iphe. Mbü ndu ono, shi anoduje eje nggede eje nggede alwa l'eze-ulo

Chileke ono; mbụ ndu ono, e shi anoduje aja ajaja l'ime mkpukpu ono, ephe shi nodu eme ejo-iphe ono. Egube iphe ono bükwapho iphe-mmanu.

¹¹ Qo kélé e teke ahù-kebedu ndu ejo-iphe ahùhù egwegwa meru iphe, o buepho iphe, jiru ndiphe obu bụ eme ejo-iphe. ¹² O tọ dükwa m'obeta onye ejo-iphe mechakpoo iphe-eji merwua ya ugbo ụkporo ise; bya akaele-a nka noo odu; be mu maékwarupho l'onye atsú Chileke ebvu be oo-karù ree; mbụ ndu akwabé Chileke ùbvù. ¹³ Kélé ndu ejo-iphe be ọ too dükwaru lẹ ree; ophu ndzụ phẹ etsekwa rígorigo g'onyonyo. Noo l'ephe ta atsudu Chileke ebvu. ¹⁴ O dükwarupho iphe ozo, bụ iphe-mmanu, dù l'elipe-a. Iphe ono bürü l'o dürü ndu pfüberekoto, anatajẹ ụgwo, e gege apfụ ndu ejo-iphe; bya adükwarupho ndu ejo-iphe, anatajẹ ụgwo, e gege apfụ ndu pfüberekoto. Ono be mu sukwarupho l'o bụ iphe-mmanu.

¹⁵ Qo ya bụ l'iphe, mbédúa arị l'o ka ree gẹ nemadzụ meje iya bụ g'ehu tsoje iya ụtso. Kélé ọ tọ dudu iphe, kabaaru nemadzụ ree lẹ mkpula ẹnyanwu-a, abudu g'o rije g'o dù iya nguje g'o dù iya bürü onye ẹhu atsọ. Qo ya bụ; ẹhu atsókwanu iya mè ọ -nodu ese akanya iya lẹ ndzụ ọwa-a, Chileke nñru iya lẹ mkpula ẹnyanwu-a.

¹⁶ Teke mu shi woru egomunggo mu zia l'amarụ iphe, bụ mmamiphe yee ele ẹnya l'akanya, amadụ ese l'elipe-a; mbụ l'akanya, oosekota-je eswe l'enyashi; mgbenya te eshitadụ iya ẹnya; ¹⁷ be mu byaru ahụma iphemiphe, Chileke meru; bya amaru l'o tọ dudu onye iphemiphe, eme lẹ mkpula ẹnyanwu-a byaru edo ẹnya. Nemadzụ a-tükokwa ike iyameko ta g'o doo ya ẹnya; ole ọ tọ dudu onye a-dụ ike arwavu iya l'eka. Onye mmamiphe -súchakponu lẹ ya maru iya be o too dokwanu iya ẹnya ọkpobe edodo.

9 ¹Mu bya atuko iphemiphe ono rịa bya elecha ya ẹnya maru l'onye pfüberekoto; mè onye maru iphe; mè iphemiphe, ephe eme tükorku dùkota l'eka Chileke. Teme ophu ọ dudu onye amajẹ ophu e doberu iya ? bụ n-yemobu tọ ndumashi? ²G'ephe ha bụ iphe lanụ anwükota l'ehu phẹ; mbụ onye pfüberekoto mè onye ejo-iphe; onye eme ree mè onye eme ejị; onye aasò nso mè onye a ta sòdu nso; mè ndu agwa iphe; mè ndu ta agwadu. Qo g'oonwu l'ehu onye dù ree bụ g'oonwu l'ehu onye iphe-eji. Qo bürü g'oonwu l'ehu onye gúru ẹnwa bụ g'oonwu l'ehu onye atsú ebvu agu ẹnwa. ³Waa iphe, bụ ejo-iphe, dù l'iphemiphe, anwükota lẹ mkpula ẹnyanwu-a baa. Iphe ono bụ l'onyemonye bụ iphe lanụ anwükota l'ehu phẹ. Teme ophu ka njo bürü l'obu amadụ buepho ejo-iphe jiru iya; teme eme iphe eswe nodu aduje phẹ l'obu ẹka ephe no ndzụ; ole e -mechakwa-a, onye ono alakwaa maa. ⁴Ole ọ bụ; onyemonye, nokpo ndzụ be nweékwarupho iphe, oole ẹnya iya. Lẹ nkuta, no ndzụ kakwa oduma, nwụhuru anwụhu mma. ⁵Kélé ndu no ndzụ maru l'ephe e-mechaa nwụhuru anwụhu. Obenu lẹ ndu nwụhuru anwụhu ta adjuedu ophu ephe maru. Ndu nwụhuru anwụhu te enweedu obunggo; teme ophu a nyataeduru phẹ ililekpoo. ⁶N-yemobu onye ono; yee

ndumashi iya; mè okophoo ya g'ephe ha tükowaru phukashihu. Ophu o duedu iphemiphe, eeme le mkpula enyanwu-a, eka iya dükwadu.

⁷Oo ya bụ; g'ehu tsoje ngu ụtso mè i nodu eri nri ngu. Teme liimeje eswa lime obu ngu mè i nodu angu mee ngu; kele o kwa nta-a bẹ iphe, iime dù Chileke ree. ⁸Yejekwa uwe, acha phuuphuu tekenteke; ophu manu, eshi mkpo abvujekwa ngu abvubvu l'ishi. ⁹G'ehu tsoje ngu ụtso gụ le nyee ngu ono, i yeru obu ono; jeye g'unu a-no-bekporu ndzụ le mkpokoro ndzụ-a, Chileke nṣuru ngu le mkpula enyanwu-a. Mbụ le mkpokoro mbokwu-mbokwu ono, Chileke nṣuru ngu ono; waa akanya, iisegbu onwongu le mkpula enyanwu-a bẹ bükwa ehū-ụtso ono, bụ okiphe, i ketarụ iya. ¹⁰Iphe, eka rwubekpooru ngu l'ememe; gude ike ngu l'ophu mee ya; kele ali-maa, bụ eka iiye bẹ ozi ta adudu; ophu achị idzu iphe, ee-me adudu iya; teme ophu mmamiphe yee nkwanmenya adukwa iya pho.

¹¹Su-a; mu hümakwarupho iphe ozo le mkpula enyanwu-a. O to bụdu onye ka ọso agbataje ọso; ophu o bụdu onye ọkpehu ka bẹ alwükpeje l'ogu. Teme ophu o bụdu onye maru erekwo kachaa enweru nri; ophu o bụdu onye maru iphe kachaa enweru iphe; ophu o bụdu onye kachaa amaru erekwo bẹ eemejeru iphe-oma. G'ephe ha bẹ ẹso yee eheni tükoru etsokota. ¹²Ozokwapho bụ l'o to dudu onye amajeru teke oo-byaru iya. Oo g'eegeudeje ejio ụgbu nmata ema-a; bya aburu g'aagbabaje ónyà nmata ẹnu-a bụ g'ejio mbokwu adapfije ndiphe; mbụ l'ozujee phē pho gburumu pfurii teke ẹphe te eledu enya iya.

Mmamiphe kakwa eme eswe ree

¹³Mu byakwapho anodu le mkpula enyanwu-a hümä iphe, mmamiphe meru; o dù mu biribiri. ¹⁴O dñru mkpukpu lanu, ha nwanshiji, nonu; o bñru-a nwa ụmadzu ole mole bu iya. Onye eze, ọkpehu dù shingushingu bya afularu mkpukpu ono; bya egude ojogu iya no-phee ya mgburugburu; bya akpo-chia ya mkpo-chi. ¹⁵O dükwanuru nwoke lanu, bu le mkpukpu ono. Nwoke ono akpa nri; ole o bụ onye maru iphe. O bñru iya mechaarụ gude mmamiphe iya dzøo mkpukpu ono. Ole o to dudu onye nyatajere nwoke ono, akpa nri ono. ¹⁶O bñru iphe ono meru g'o gude mu sụ le mmamiphe kakwa ọkpehu ree. Ole onye ükpa bẹ a taa gubejedu mmamiphe nkiya iphe; ophu o dudu onye angaje nchị l'opfu iya. ¹⁷Onye maru iphe -tqo nwéhu pfua opfu bẹ o kakwa ree g'i ngabé iya nchị eme le gbagba, onye-ishi ndu eswe ara. ¹⁸Mmamiphe kakwa ngwoğu ree. Obenu l'onye iphe-eji lanu emebyijekwa iphe, dù shii.

10 ¹Ijiji, nwñhuru anwñhu -daba le manu-mbeleke bẹ oomeje iya looshi tükurubaa. Noo g'umere onye-eswe; g'o hahabé nwanshiji emeje mmamiphe yee akwabé übvù g'o to dù iphe, oo-bụ.

²Egomunggo onye maru iphe emeje iya g'o mee iphe, pfuru nhamñnha; obenu l'onye-eswe bẹ egomunggo iya emeje l'oome ékicha ékicha. ³O to

dudu m'obeta o bụru lę gbororo bę onye-eswe eje ije; l'oogoshiępho lę ya bę itorito; mbu l'önodu jeephō egoshi onyemonye lę ya bę idokpamkpata.

⁴O -bürü l'onye bę ishi bę i meru; ehu wata eghu eghu; ta agbeshikwa l'eka i no sụ l'iilawa. Jichikwaa obu oyi; noo l'odoo emeje g'a palia pazeta.

⁵O nweru ejo-iphe ọzo, mu hümara lę mkpula enyanwu-a. Iphe ono bürü emeswe, shi l'eka onye bę ishi. ⁶Aagbeje bya ewota onye-eswe je edobe l'önodu, ha shii; bya ewota onye nweru iphe dobe l'önodu, ha nwanshij. ⁷Mu hümara eka o gbę bürü ndu bę ohu gbę nödu l'eli ịnya; ndu bę unwu eze gbęchia gude ọkpa eje gę ndu bę ohu.

⁸Sụ-a; o kwa onye buru nsu e-mechaa dalahụ lę nsu obu. O bürü onye epyo mgbaka ighbulọ bę agwo ataje. ⁹O kwa onye akükposhi mkpuma bę oomekaję iphe. O bürü onye awa nkụ bę anoduje ezeru mgbabahụ iya. ¹⁰O -bürü l'ög'bunku ta atsudu nkọ; ophu onye awa nkụ abaduru iya ababa bę ọo-tukoje g'ike ha iya egbu; teme l'o gbufu nkụ ónyá. Obenu l'o kwa mmamiphe emeje g'iphe, nemadzụ eme nweru iya ishi. ¹¹Onye egudeje omamanshi eme g'agwọ ta ata eru -gbę haa ya; o taada teme o meahaa ya bę iphe, oome buanaa kę mmanu. ¹²Opfu, shi onye maru iphe l'önü emeje g'a kwabę iya übvù. Obenu l'onye-eswe bę iphe, o pfutaru l'önü egbuje iya. ¹³Iphe, onye-eswe saru onu wata epfupfu abujeru iphe, enwedu ishi. Teke o pfugheru iya epfughe; iphe, o ppushiru aburu beriberiberi iphe, adudu iphe, o bę. ¹⁴Opfu onye-eswe bę anoduje anwushi anwushi. O to dudu onye maru iphe, e-me l'iphu. Ebe o dudu onye adu ike akaru iya iphe, e-mechaa mee nü mę o toepho azu.

¹⁵Nsegbu akanya, onye-eswe ese emeje ike abvụ iya; o to maeduru ụzo unuphu.

¹⁶Sụ-a; nshio oha ophu bę nwatanshij bę eze phe; teme ndu-ishi l'oha ono bęerupho gwög'ogwoo bę ephe agbeshije l'utsu eri. ¹⁷Ehu-utso bę a go-kwanuru nü oha ophu eze phe shi l'oke unuphu; teme ndu-ishi l'oha ono bürü ndu eri iphe l'orwuberu iya; ndu eri iphe g'ehu shihu phe ike; ndu abqedupho olwe-kporokporo bę ephe bę.

¹⁸Onye enyiru bę ụlo iya ezejekwa kpuru. O bürü teke o jiru eka ye l'iphu ụtapfu bę ụlo obu awatajẹ eshi eshi.

¹⁹Obo-iphe bükwa iphe, aabó-dojeru iya bę g'e mee kwakiri kwakiri. Mę bürü g'ehu tsọ ụtso bę aangü-dojeru iya. O bekwanu l'ọo okpoga bę eka iphemiphe jeberu o sụbe ishi.

²⁰Sụ-a; ta adukwa teke aa-nonya l'i phuahaa onye eze iphu; o rwuhaa o bürü l'ime obu ngu. Ebe o dükwa teke aa-nonya g'i nödu l'ime ụlo ngu sụ l'iiphu onye nweru iphe iphu. Noo lę nwenu, ephegbaa ephephe; mę iphe ọzo, nweru ńkù bę a-tjurutakwa iya je edooru iya.

Umere onye kwaru ẹnya

11 ¹Worū nri ngu chie lę mini; kélé a -noephō ujiku olehole bę ịjihuma iya-a. ²Hata iphe ngu keeru ụmadzu ẹsaa; mbu-a; keeru iya ụmadzu ẹsato; kélé i tị madu ejo-iphe, e-mechaa nwụa l'eliphe-a.

³Igwe -rwua ji ali be oodzejeru eliphe mini. Oshi, daru adada -daru laa l'uzo ndohali-o; o daru laa l'uzo isheli-o; o buephə ἑka iya ophu o daru laa be oo-ze. ⁴Onye eme ele phērephere be ta akōbekwa iphe l'ali. Ophu onye ele igwe enya l'iphu adukwa iphe, oo-meta l'opfu iya. ⁵Oo g'i tị madu uzo, phērephere eshije; ophu i madu ge nwaswa eshije kpua l'ephə ne iya-a; bukwapho g'iphe, Chileke eme tee dodu ngu enya; mbu Chileke, meru iphemiphe. ⁶Kua mebyi iphe, iku akuku l'utsu. Ophu i dobekwa ἑka doo l'uzenyashi; kele i tị madu ophu e-mechaa du ree. ?Bu ọwa-a; tö ophuu; tö ephenēbo e-mechaa dükota ree?

⁷İphoró du ree; teme enyanwu nodu aduje ree ele enya. ⁸Nemadzú -dzukpoo ndzu noo apha oleole; g'o nohabe; g'ehu tsoje onye ono utsch l'apha ono g'o hakota. G'o nyatajekwa nchi ejihu iya; kele mbokwu k'ono a-dukwapho igwerigwe. Iphemiphe, abyakpoo ememe tukokwaru bukotaru iphe-mmanu.

Anyata Chileke l'okorobya

⁹G'ehu tsoje ngu utsch; gube nwokorobya; teke i bu okorobya. Tejekwa eswa teke ehu nwata dukwadu ngu. Iphe, ii-nodu etso bu iphe, obu ngu pfuru ngu; yee iphe, i gude enya ngu huma. Ole oo g'i nyatakwa l'iphemiphe ono be Chileke e-mechakwaa kpee ngu ikpe iya.

¹⁰Oo ya bu; haa ayoo oshi l'ime obu ngu! Tuko iphe, egburwashị ngu ehu g'o ha gwobekota; kele abu okorobya; yee teke erekpehu ngu dzuru edzumedzu tukokwaru bürü iphe-mmanu.

12 ¹Su-a; nyatakwa onye meru ngu nu teke i bukwadu okorobya; teme ejo mbokwu ono erwua; mbu apha g'apha ono, ii-wata epfu su: "Iphemiphe-a ta adukwapho ophu atso mu utsch." ²Teke ono be enyanwu a-wata ngu adu inyeku inyeku. İphoró l'ophu; me onwa; waa kpokpode atukokwapho du ngu inyeku inyeku. Teke ono be mgboko a-du g'eka igwe dzechaaru mini; urwukpu gbakah. ³Teke ono be ndu eche unuphu nche a-wata aphu kpaakpaakpaa. Teme umadzu labo ono, bu oke, du ike ono awata eje ephuru ephuru. Ndu egwe iphe egwegwe egwebuhu iya; noo kele ephē ta aduedu igwerigwe. Teme ndu ono, agbeje le windo pyofu enya ono awata aphu ragaraga.

⁴Teke ono be aa-guchishi ogozo, no l'uzo, e shi abah le mkpukpu. Iphe, eegwe egwegwe adahaan ngu inchi inchi. Teke ono be nemadzú e-tehuje me iphe-odu ha enu. Ole olu ebvū phē a-nodu ada iya enyi enyi. ⁵Teke ono bu teke amadu atsuya iphe, ha l'eli ebvū; bya atsuya ebvū iphe-ehuka, no l'uzo; mbu teke oshi alumondu atu ige; teme igube nodu akpuya rigorico; teme ophu egwu ejepfu nwanyi aguhedu. Noo teke nemadzú a-tuchi lashia ἑka oo-no ojejojo; ndu akwa iya nu e-tsoru gbororo erwü erwubvu iya. ⁶Nyatakwa onye meru ngu nu; teme l'a gbabua udo, e gude mkpola-ochaa swia; mbu teme l'a tukpo ochi mkpola-ododo,

eegudeje ese mini lę węlu ono. Nyatakwa iya; tème l'eetsukpôshia ite-mi-ni, eesejeru mini ọbu ye; mbụ tème l'eemebyishia igwe, eekobeje eri ono, e gude ese mini lę węlu ono. ⁷Noo teke ogwęhu, bụ ejá alí a-laphu azú l'ejá alí ẹka o shi; unme ndzụ alapfu Chileke onye nṣuru iya nụ.

⁸“Sụ-a; iphe-mmanụ yęc iphe-mmanụ bụ iphe-mmanụ. Iphemiphe tükorus bürü iphe-mmanụ!” Noo olu műbe O-zì-iphe.

Mkpochi-ishi iya

⁹Sụ-a; onye ziru iphe-a ta abulekwa-a l'o maru iphe; obenu l'o meru ndu ọzo ẹphe nwụta iphe. O rịru ɔriri bya avỌ iphe avỌvo; bya anmaa etu etu doo giriri. ¹⁰O-zì-iphe ono toru nwęhu hօ opfu, rwuberu l'epfupfu ahohọ; k'ophu bụ l'iphe, o deru pfürü nhamunha bya aburu ọkpobe opfu. ¹¹L'opfu onye maru iphe adujekwa gę mpyipipyi oshi, ụnwu-eswi egudeje eche eswi. Tème etu etu, Onye Eche Aturu ono nmashịru kübे nōdu angubajeephо anguba gę nggu, a kpoberu kpôshia ike.

¹²Qo ya bụ; nwa mu; g'iphe ọwa-a, mu abya epfupfu-a bükwaru iphe, a-nōdu alọ ngu ẹka lę nchị. Aa-nōdukwa ede ékwo, dù igwerigwe igwerigwe; ophu e debuhudu iya edebuhu. Obenu l'anwụnuka ékwo emejekwa gę nemadzụ kpojohu.

¹³Nta-a bę a tükowaru iphemiphe nümakota. Waa iphe, bụ mkpochi-ishi iya baa: Tsuje Chileke ebvu meje iphe, o sụru g'i mee; kélé ọ ya bụ iphe, rwuberu amadụ l'ememe. ¹⁴Kele iphemiphe, nemadzụ eme bę Chileke e-mechakwaa kpee ya ikpe iya; mékpo iphemiphe, nemadzụ me-kotaru l'edomi; mę ndu ophu dù ree; mę ndu ophu dù ejí.